

в усіх країнах світу існують винятки, які полягають у застосуванні спеціальних ставок оподаткування, чітко прив'язаних до обсягів їх обороту; суттєво спрощеному характері процедури ведення ними обліку і звітності; податковому стимулюванні розвитку певних секторів підприємницької діяльності; підтримці новостворених підприємств тощо.

Отже, підприємницька активність є складовою частиною економіки регіону, яка

формує його конкурентоспроможність. Найбільш динамічним елементом структури економіки, що постійно змінюється, є мале підприємництво. Воно виступає одним із засобів усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами та послугами в регіоні.

Список використаних джерел:

Войнарченко М.П. Ділова активність підприємств: проблеми аналізу та оцінки: [моногр.] / М.П. Войнарченко, Т.Г. Рзаєва. – Хмельницький: ХНУ, 2008. – 284 с.

Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. - №3. – С.23.

Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Звіт про конкурентоспроможність України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.feg.org.ua/docs/FEG_report_2013_body_ukr_web.pdf.

УДК 330.1:332.1

ВІДТВОРЮВАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Чернова Г.В. – к.г.н., доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

Традиційними «атрибути» екологізації суспільного виробництва прийнято вважати очисні споруди, маловідходні технології, пристрої з переробки відходів. Також шлях української економіки до екологізації лежить через наукові і практичні засади раціонального природокористування. Мало хто ставить під сумнів, що найбільш справедливим принципом формування еколого-економічних стимулів варто визнати принцип «забруднювач сплачує», а найбільш ефективною формою його реалізації – платежі за забруднення середовища та використання природних ресурсів. Проте такий погляд на речі є ознакою своєрідного атавістичного пережитку, вплив якого все ще відчуває наше технократичне суспільство.

З метою зменшення значної кількості відходів, які щорічно накопичуються, особливо в гірничодобувній і переробній галузях господарства України, та раціонального використання сировинно-ресурсного потенціалу слід впроваджувати у виробництво ресурсозберігаючі технології. До основних напрямів ресурсозбереження зараховують:

- застосування безвідходних та маловідходних сучасних технологій з одночасною комплексною переробкою сировини;

- комплексну переробку газо-димових викидів у атмосферу та стічних вод з повторним використанням продуктів газо- і водоочищення;

- рекуперацію та утилізацію відходів виробництва;

- застосування замкнених водооборотних циклів;

- раціональне використання енергоресурсів та енергозбереження;

- зниження їх питомої ваги у витратах на одиницю випускаємої продукції;

- розробка нових ефективних технологічних процесів, у тому числі й мікробіологічних;

- реорганізація господарських комплексів з урахуванням засад раціонального природокористування [5].

З метою зменшення кількості розсіюваних відходів, які забруднюють атмосферу, землю і воду, та більш ефективного використання первинних природних матеріальних ресурсів розробляються ефективні безвідходні та маловідходні технології. На промислових підприємствах споруджуються складніші і дорожчі очисні споруди для газодимових викидів і стічних вод. Розробляються технології комплексної раціональної переробки сировини з мінімальним використанням енергетичних ресурсів та інших допоміжних матеріалів. Незважаючи на низку прийнятих заходів щодо оздоровлення навколишнього середовища, загальний обсяг шкідливих викидів в атмосферу зростає. Це пояснюється прогресуючим зростанням чисельності

населення на планеті, а отже і його потреб [4]. Найбільш ефективним шляхом вирішення проблеми зменшення кількості розсіюваних відходів (викидів у атмосферу) є використання безвідходних технологій. Це зумовлено ще й зростанням світових цін на сировину. Таким чином, для забезпечення раціонального природокористування потрібно використовувати екологічно чисті безвідходні та маловідходні технології. Європейською економічною комісією дається таке визначення поняття «безвідходна технологія» – це практичне застосування знань, методів і коштів для того, щоб забезпечити в межах людських потреб як найраціональніше використання природних ресурсів і енергії та захист навколишнього середовища [1].

Під маловідходною технологією розуміють спосіб виробництва продукції, за якого частина сировини і матеріалів переходить у відходи, однак шкідливий вплив на навколишнє середовище не перевищує допустимих санітарних норм. У широкому розумінні поняття «безвідходна технологія» охоплює і сферу споживання. Ця технологія передбачає, щоб виготовлені вироби служили довго, легко могли бути відновлені (відремонтовані), а після закінчення терміну служби поверталися в антропогенний ресурсний цикл після відповідної переробки або знешкоджувалися та захоронялись як неутилізовані відходи.

У відповідності з закономірностями розвитку довкілля будь-яка природна система розвивається лише за рахунок використання матеріально-енергетичних та інформаційних можливостей навколишнього середовища. Абсолютно ізольований саморозвиток неможливий – це висновок із законів термодинаміки. Із цього закону випливає наслідок: абсолютно безвідходне виробництво неможливе. Тому поняття «безвідходна технологія» є умовним і наповнюється змістом залежно від розвитку техніки на певному історичному етапі [3; 4].

Згідно з подальшим напрямом безвідходності технології відходи виробництва використовують як вторинні матеріальні ресурси, які після збирання і оброблення знову надходять у виробництво як вторинна матеріальна сировина. Сюди належать:

- залишки сировини і матеріалів, що утворюються у процесі виготовлення продукції;
- продукти фізико-хімічної переробки сировини;
- продукти, які отримують у результаті

видобування й збагачення корисних копалин;

- продукти очищення газо-димових викидів і стічних вод;

- вироби й предмети, що вийшли з ужитку або морально застаріли;

- відпрацьована та побічна теплота, енергетичний потенціал якої можна використати в інших процесах.

У багатьох галузях виробництва велика кількість вторинних ресурсів переробляється, зокрема, металобрухт, склобій, макулатура, вироби з вовни, текстилю, частково вироби з пластмас, гуми, шкіри тощо. Таким чином, рекуперація відходів – це основа раціонального використання сировини та ресурсів. Враховуючи виснаження резервів первинної сировини, все більшого значення набуватиме проблема використання вторинної сировини. Наприклад, виробництво паперу з макулатури замість деревини потребує енергії на 60 % менше, зменшує забруднення повітря на 15 % і води на 60 %. Сталь, виготовлена з металобрухту, на 70 % дешевша від добутої з руди. При цьому на кожній тонні сталі економиться 1,5 т руди і 0,2 т коксу, зменшується величезна кількість відходів, що потрапляють у відвали [2].

Один із істотних напрямів зменшення витрат сировини і енергії, а також розсіюваних відходів виробництва є створення територіально-виробничих комплексів (ТВК) з метою організації комплексної переробки сировини. У ТВК здійснюється кооперування окремих підприємств, коли відходи одного з них є сировиною для іншого. Наприклад, золо-шлакові відходи теплових електростанцій використовуються для виробництва будівельних матеріалів (виробництва ніздроватих стінових блоків, виробництва шлако-портланд цементу, як наповнювачів для бетону, будівництва шляхів). З доменних шлаків пропонують виробляти шлакоситал – склокристалічний матеріал з хорошими фізико-хімічними властивостями. Металургійні заводи в Україні практично перейшли на повне використання шлаків [6].

Через вичерпність видобувного палива та забруднення довкілля відходами енергетики зростає значення відновних джерел енергії. За прогнозами до 2025 р. ці джерела замінять близько 2,5 млрд. т палива, їх частка у виробництві електроенергії й теплоти становитиме 8 %. Таким чином, дедалі більше використовуватимуть енергію Сонця, вітру, геотермальної води, енергії течій, біогазу, геотермальних аномалій тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. №26. 128 с.
2. Варламова С. І., Варламова І. С. Екологізація промисловості в Україні: проблеми та перспективи. Ефективна економіка. 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4753> (дата звернення 20.03.2018).
3. Мартусенко І.В., Корчевна К.Ю. Екологізація економічного розвитку: пріоритетні напрямки та перспективи для України: Матеріали за 10-а міжнародна научна практична конференція «Бъдещите изследвания». 2014. Том 11. Икономики. София: «Бял Град-БГ» ООД, 2014. С. 17-20.
4. Мартусенко І.В. Напрямки екологізації економіки в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 11. С. 160-165. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/36.pdf> (дата звернення 27.03.2018).
5. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. Суми: ВДТ Університетська книга, 2003. – 346 с.
6. Туниця Ю.Ю., Семенов Е.П., Туниця Т.Ю. Екологізація економіки: теоретико-методологічний аспект. Економічна теорія. 2011. № 2. С. 5-15.

UDC 338:630.1.33; 334.73

MARKET INFRASTRUCTURE OF OILSEED AND ITS PRODUCTS

Довгань Л.І. – к.п.н., доцент кафедри української та іноземних мов, Довгань Ю.В. – асистент кафедри маркетингу та аграрного бізнесу

Вінницький національний аграрний університет

Enhancement of the efficiency of competitive industries of Ukraine's national economy is an important factor in overcoming socio-economic crisis and providing conditions for increasing revenues and improving welfare of the country. Further effective development of oil and fat industry of Ukraine depends on solving of a number of current issues, including the improvement of organizational and economic mechanism of relations between the members of the agricultural market in order to seek directions of forming a rational resource base of oil and fat processing enterprises.

Food security of Ukraine requires maintenance of food supply of the population, which guarantees socio-economic and political stability in the society, stable development of the nation, families, individuals, and sustainable economic development of the country. Therefore, economic security of the state includes efficient functioning of competitive and export-oriented industries of the national economy of Ukraine [1]. Oil and fat industry of Ukraine is among such industries, and its effective functioning must be ensured by the complete, non-stop supply of the basic feedstock – oilseeds.

Economic motivation for the development of integration processes between participants of any production sub-complex is a need to satisfy economic interests of the integration entities. A key to effective and close cooperation of partners of agro-industrial integration is, above all, consistency and realization of their interests [2].

In fact, oil and fat industry is functioning under the conditions of organizational separation of its chains. Such conditions do not let processing enterprises form feedstock base, create a sustainable system of economic relations between agricultural and processing enterprises of the industry, which

have the only economic interest, i.e. obtaining of a maximum profit following the principle “here and now”.

The basis of economic relations between oilseed producers, its providers, processors and trade structures are product prices, tariffs for services (transportation, storage, processing), conditions of mutual settlements, material interests and responsibilities for the obligations taken and so on. That is what largely determines the possibility of profitable business activity, establishment of strong economic relations, and fulfillment of obligations.

Agricultural oilseed producers, intermediaries and processing enterprises of Vinnytsia region provide the operation of all the chains of the system “production- harvesting-processing-marketing of processed products” in oil and fat industry.

Market infrastructure of oilseed and its products also includes warehousing, information support, transport services, credit and financial and organizational support.

There are three groups of oil seed processing enterprises that operate within oil and fat industry. The first one is represented by the specialized companies producing vegetable oil and other products, i.e. oil and fat plants or industrial complexes. The second group includes small companies producing vegetable oil, i.e. oil mills that are departments of plants for which vegetable oil production is not the main activity and oil mills that operate independently. The third group consists of manufacturers of other fat products – margarine and soap factories and industrial complexes.

Feedstock base formation in oil and fat processing agricultural enterprises requires advancement of functioning of all parts in the system “production-harvesting-processing-